

WALTU

L E H T

NR. 3 (59) 1992 MAI
ILMUB JUUNIST 1987

T Ä N A L E H E S:

- * VOLINIKE KOOSOLEK
- * JUHATUSE OTSUSED
- * KODUÜMBRUSE HALJASTUSEST
- * VALLAVOLIKOGUS
- * ÖNNITLUSED
- * JÄRJEJUTT

Oli rahulik koosolek

Selle aasta esimene volinike koosolek töötas tulla sensatsioonihõnguline. Ohus hõljus küsimus, kas üldkoosolekul valitud esimees jääb paika. Rahvas kogunes varakult. Juba enne akadeemilist veerandit oli näha, et koosoleku pidamiseks vajalik hulk ja rohkemgi volinikke on kohal. Saabusid ka puidutsehhi esindajad eesotsas hr. RIHO KONTKARIGA, kes üldkoosolekul seadis kahtluse alla hääletusprotseduuri õigsuse.

Hr. TARMO METT, ilmselt tajudes ümbritsevat pinget ja tahtes kõige raskemaga kohe valmis saada, heitis ise väljakutse sellega, et palus avaldada arvamust üldkoosolekul tehtud otsuse kohta tema esimeheks valimisel ja võimalikust uue üldkoosoleku kokkukutsumisest. Hr. AARE LEINBERG, jõudmata ära oodata, millal tema nimi esimehe kandidaadina välja hüütakse, võttis sõna ja andis rahvale teada, et tema pole kunagi esimeheks saada soovinud, vaid talle on juhatuse poolt survet avaldatud, nüüd on ta aga uue esimehe ja enda aseesimehe kohaga täiesti rahul. Äraootavalt võttis ta istet... aga keegi ei protesteerinudki. Kuna ka hr. KONTKAR ei võtnud sõna, võis hr. METT kergemalt hingata, sest üldkoosoleku otsus jäi kehtima.

Koosolek veeres rahulikult edasi. Tormi võis loota siis, kui jõuti päevakorraga ühistute praeguse olukorra ja nende perspektiivideni, seda enam, et koosolekust võtsid osa ka pooled ühistute juhid, olles valmis rahvale aru andma. Siinkohal andis hr. METT ka võimaluse, nimetades ära nii need ühistud, kelle rahalised seisud momendil korras on, kui ka need, kes on miinustes. Estosteriilitsehhi juhataja hr. REIN RAAMAT oli istet võtnud esireas, olles kindel, et kohe tuleb vastust anda 1,3 miljoni suuruse miinuse eest. Aga ei tundnud keegi huvi, millised on need esimehe poolt välja öeldud objektiivsete põhjuste kõrval olevad subjektiivsed põhjused, et meie «rahavabrik» enam jalgu alla ei saa.

Pettunult pidi koosolekult lahkuma ka aiandusühistu juhataja hr. TIIT OLJU. Ei ühtki küsimust aiandi miinuste kohta. Samuti ei tahetud teada, miks lilled nii kallid on või mis hinnaga värsked kurk tulema hakkab.

Kuid hr. METT läks aina julgemaks. Puidutsehhi jões nimetas ta, et kogu puidutsehhi eksisteerimise aja on oodatud, millal ta majandile kasu tooma hakkab, aga seda pole seniajani

juhtunud. Vihje oli selge ja võis loota, et kohe tõuseb hr. PÄHKEL ja esitab protesti laimamise eest, aga temagi eelistas käituda põhimõttel — vaikimine on nõusolek.

Ka hr. TÖNU TEDER lahkus pärast koosolekut, ilma et ta oleks saanud suudki lahti teha, kuigi esimees andis jällegi rahvale võimaluse, öeldes, et Saku õlletehas tõstis toorõlle hinda ja valitsus aktsiisimaksu, aga sellest hoolimata loodab praegune põhiline rahaallikas toime tulla, sest uuel juhil uued mõtted. Huvitav oleks olnud kuulda uue juhi mõtteid, aga volinikke need ei huvitanud. Vähemalt ühe idee sai hr. TEDER: nimelt soovitati tsehhis puskarit ajama hakata, kusjuures isegi retsepti lubas pr. GALINA PÖLDME lahkelt anda.

Ehitusühistu kui tulevase aktsiaseltsi tutvustamise järel ei esitanudki keegi traditsioonilist küsimust, millal Ingliste mõis valmis saab, ega tundnud huvi selle vastu, kust aktsiaseltsi tööd loodab saada, kui majand rahapuuduse tõttu temalt midagi pole suuteline tellima.

Sportikompleksi suurte kulude ja väikeste tulude ettelugemise järel avaldas pahameelt hr. ALEKSEI OSTAŠNIKOV, kes tuletas meelde mõni aasta tagasi olnud nõupidamist, kus asjatundjad ütlesid välja mõtte, et selline kompleks ei ole võimeline ennast ise ära majandama. Majandi juhtkond aga ei tahtnud seda uskuda. Nüüd aga, mil seisame fakti ees, on majandi juhtkond nõutu, süüdistab spordikompleksi oma asutuse mittereklaamimises (reklaam aga maksab ränka raha ja raha ei ole) ning ei näe muud väljapääsu kui kompleks sulgeda, ilma et üldse väljapääsu otsitaks. Selle peale võetigi südamerahustuseks vastu otsus pöörduda abipalvega valda ja maakonda.

Enamuse ühistutega pikemat juttu polnud: kas tunnistati perspektiivituteks — metsandus, maaparandus, või öeldi, et tulevad praegu omadega toime — ülejäanud.

Jälle veeres koosolek rahulikult edasi, sest sõna sai hr. HERMAN NÕUPUU, kes oma veidi pikaldas, kuid muhedal moel tutvustas volinikele kõiki sel kevadel talu- ja muidu maatahtjaid ning põhjusi, miks ühele anti maad ja teisele mitte.

Nii jõutigi viimase päevakorrapunktini — juhatuse koosolekul tehtud otsuste tutvustamiseni. Tõnise talu tagastatakse pärijatele — olgu, Toominga tänava ühepereelamud leiavad omaniku — väga hea, Gruusia puhkebaas müüakse ära — ammu oli aeg, Männiku maja müüakse... Ometi

viimaks üks terav küsimus hr. JAAN REBAS-SELT, kes tundis huvi, kui palju raha on majand kulutanud selle talu ehitamiseks, mida omal ajal kohalikele ei tahtnud müüa ja mis nüüd linnamehele ehk võileivahinna eest maha müüakse. Vastust soovis ta järgmiseks volinike koosolekuks, aga vaevalt selle teadasaamine midagi muudab.

Kõige julgem otsus juhatuses poolt oli kahtlemata uute üürihinnete kehtestamine, mis pidanuks ometi rahva emotsioonid valla päästma. Esimees alustas: 3 rubla üldpinna ruutmeetri kohta üüriks — vaikus; 1.20 vee ja kanalisatsiooni eest jälle üldpinna ruutmeetrit — ikka vaikus, keegi ei küsi, miks ruutmeetrit, miks mitte inimeste arvu pealt; 150 rubla gigakalor keskkütte eest — keegi ei hõika, et jätta need gigad ja ütles, palju ma oma kolmetoalise eest maksma hakkan, 75 rubla gigakalor sooja vee eest — kõik rehkendavad kiiresti oma ruutmeetreid ja gigasid, korrutavad ja liidavad. Siis kostab arglik küsimus: mis siis saab, kui maksta ei jõua? Kohe tuleb julgustav vastus: tee avaldus vallale, küll vald aitab. Juba kõvem küsimus on, kas külmade radiaatorite eest kütteperioodil tuleb ka maksta? Otsene vastus oleks, et tuleb küll, sest kütus on kulunud. Et aga inimeselt mitte viimast lootust võtta, jääb esimees taktitundeliselt vastuse võlgu. Ta võib ju seda teha, sest energeetikaülemust hr. KASKE koosolekul pole.

Rohkem küsimusi ei esitata. Kell on juba tublisti üle viie ja kergendustundega võivad volinikud lahkuda. Millise tundega lahkusid teravate diskussioonidega harjunud juhatuses liikmed, ei ole teada. Kas näitas see koosolek, et rahvas on väsinud või on aru saanud, et vastuvaidlemisel ja oma arvamus väljütlemisel pole niikui nii mõtet või olid suuremad dissidendid seekord volinikeks jäänud valimata.

Ei noh, ega ma kedagi üles ei tahtnud ässitada, aga kummaliselt rahulik koosolek oli küll.

Protokollija H. TUKK

Juhatuses

24. märtsil

1. VABASTATI omal soovil töölt Helmi Laoväli, Priit Nõmmik, Raido Vares, Väino Toppel.
2. KAALUTI ühistute tulusid ja kulusid.
3. PANDI SÜDAMELE ühistute juhatajatele, et juhatuses otsused on mõeldud täitmiseks.
4. KINNITATI komanderingute arvestamisel ühe komanderingupäeva maksumuseks 100 rubla ja öö maksumuseks 50 rubla (öömajaarve puudumisel 20 rubla).
5. LÜKATI varustusühistu saatuse otsustamine edasi juhatuses järgmise koosolekuni.
6. OTSUSTATI:

— katkestada kõigi majandipoolsete toetuste maksmine

- tagastada pärijatele KAUBI (TÖNISE) majavaldus
- müüa Toominga tänava ühepereelamud
- müüa Gruusia puhkebaas
- müüa MÄNNIKU talu

7. KINNITATI 1. märtsist uued üürid ja kommunaalteenuste hinnad alljärgnevalt:

üür 3.— üldpinna m²
vesi, kanalisatsioon 1.20 üldpinna m²
keskküte 150 rbl./gCal
soe vesi 75 rbl./gCal
prügivedu 20 rbl./kuu

Ühtlasi LÖPETATI soodustute tegemine üüri maksimisel osühistu töötajatele.

Tänavu põhiliselt omal jõul

Kes meist ei tahaks elada heakorrastatud, kõigi mugavustega elamus, meeldivalt haljastatud ja hooldatud keskkonnas, kauni looduse rüpes? Viimase osas pole looduse Kaerepere ja Inglise suhetes väga kitsi olnud. Eriti annab maastiku omapära inimesepoolseks mõtte- ja kätetööks suuri võimalusi Inglisele. Siin on jõgi oma käärude, park põliste puude, individuaal- ja suurelamute ümbrused oma heakorrastuskavadega. Kui neis paigus ühiselt käed külge lüüa, jõutakse palju ilu juurde tuua.

Tänu ARNOLD HANNUSTI aastatepikkusele tegevusele ja haljastusbrigaadi tööle on Kaereperest kujunenud ilus majandikeskus oma haljasalade ja heakorrastatud majade ümbrusega. Siin on heakord saavutatud põhiliselt haljastusbrigaadi tubli tööga. Märkimisväärset tööd oma territooriumi korrastamisel on teinud Valtu kooli pere.

Käesolevaks kevadeks on kujunenud kõikides valdkondades uued suunad. Nii majandit kui ka töötajaid pigistab rahanappus, see aga omakorda piirab tegevust. Haljastajaid saab tänavu olema üle poole vähem, traktoristi töökoht tuli koondada, palgalise tööjõuga saab teha ainult miinimumi. Põhiline töö tuleb nüüd ja ka tulevikus teha majaelanikel endil. Siin me loodame nende mõistvale suhtumisele ja majavanemate aktiivsusele. Vastavalt juhatuses antud suunistele tuleb majaümbrused ja platsid korrastada ning niita elanikel endil.

Kes siis peaks algatama neid ühisüritusi ja nende toimumisest teada andma? Lugeja saab isegi aru, et küsimus on ülearune. Tegijategagi on nii, et mida rohkem majas rahvast, seda vähem on neid, kes viitsivad majaümbruse heaks midagi ära teha. On inimesi, kes seda siiski teevad, aga neid on üha vähemaks jäänud.

Haljastustööd hakkab organiseerima agronoom ANNELI PÄRNA. Ta määrab ka majade kaupade tööd mahu. Tema juhendamisel organiseerivad majavanemad töid nii haljasaladel kui ka oma majade ümbruses. Juhatuses jäädi seisukohale, et kui majakollektiiv ei täida talle antud ülesandeid,

siis saadetakse kohale haljastusbrigaad koos muruniidukiga ja elanikud maksavad tehtud töö eest tasu. Käesoleval aastal vähendame ka lilled alla minevat pinda ja anname majaanikele võimaluse initsiatiivi näidata.

Kui elad Valtus või Inglise, siis:

- asu võitlusse tema ümbruse säilitamise ja loomise nimel
- ära risusta ega luba seda teha ka teistel nii tootmises kui ka koduses elus
- tulge talgutele, kui vastavat teadet loed või sõbralt kuuled.

Juhatus loodab, et ka omal jõul suudetakse majade ümbrused korras hoida.

Eluaseme toetus

Selles küsimuses ilmus «ÜHISTÖÖS» 16. aprillil Edvard Saaroni küllaltki põhjalik artikkel, millest iga inimene saab probleemile ammendava vastuse. Tahaks ainult lisada Valtus kehtiva täpsustuse.

Täites EV valitsuse 6. märtsi 1992. a. määrust kommunaalteenuste kallinemise doteerimiseks, mis laienes perekondadele, kelle korteriüüri ja kommunaalteenuste tasu ületab 25% kogu pere sissetulekust, on vaja neil perekondadel täita vastav blankett ja teha sellele perekonna sissetulekute analüüs. See tuleb esitada majandusühistu raamatupidajale iga kuu 15. päevaks. Hilisemad taotlused jäävad konkreetse kuu arvestusest välja, kuna majandusühistu peab edastama andmed vallale.

Nimetatud blanketid on trükitud ning neid väljastatakse Valtus majandusosakonnast ja Inglise kontorist. Iga perekond peab hoolitsema ise selle eest, et blanketil nõutud arvestused saaks õigel ajal majandusosakonda toodud.

ENDEL MALTSAR

Rõõm uuest pereliikmest

*Meie maailmas on laste maailm,
vanas maailmas on vastne maailm.
Suurde pihku saab väikene käsi,
rõõmud ei roosteta, valud ei väsi.*

RITA ja ALLAN PAPPA
tütar MADLI 10. jaanuar 1992
MERLE KALLASTE ja AARE KUKK
poeg KALMER 18. jaanuar 1992
VALENTINA ja RAUL VEIGEL
poeg RAIVO 27. jaanuar 1992
MARIKA LUNDVER
poeg MARDO 8. veebruar 1992
AILI ja EINAR SARJAS
tütar KRISTI 7. märts 1992
LIIS ja INGAR SOOMRE
tütar MARION 10. märts 1992
KARIN SIIG
poeg KAREL 12. märts 1992

Vallavolikogus

Volikogu tööd alustati infopooltunniga. Volinikele tutvustati maanõunik Heik Pasti, kelle hoolde jäävad edaspidi valla keskkonnakaitse, karjäärid ja heakord. Vallavanem andis lühiülevaate istungite vahepealsel ajal tekkinud aktsiaseltsidest ja ühistutest. Valla mail on alustanud tegevust firmad «Valing» (Valtu—Inglise ehitus), «Tehnotex» (tehnohooldus, bensiinimüük). Nurme ja Põrsaku külade elanikud on moodustanud külaühistud.

Ülejäänud kaheksa päevakorrapunkti jagunesid pooleks maa- ja rahandusküsimuste vahel.

Volinikele esitati kinnitamiseks valla 1991. a. tulude-kulude bilanss ning 1992. a. I kvartali aruanne. Pearaamatupidaja Hele-Mall Bärengrub kandis ette, et möödunud aastal laekus vallale otsetulevatest maksetest 3 462 943 rubla. Olulised tululiigid oleksid maamaks 395 762, üksikisiku tulumaks 2 963 448, maakonna eelarvest 349 730 ning sotsiaalfondist 50 000 rubla. Suurem osa, 1 047 602 rubla, on sellest kulunud kapehitusele. Töötasudele on kulunud 1 253 394 rubla.

Käesoleva aasta I kv. ületab nii tulude kui kulude mahult terve eelmise aasta. Haridusele on kulutatud 2 709 100, kultuurile 242 575, kehakultuurile ja spordile 79 900, sotsiaalhooldusele 71 410, tuletõrjele 16 000 jne. Ehitusnõunik teatas volinikele töötempo mahavõtmisest Eidapere ja Inglise ehitustel. Veebruarikuus on vald Inglise mõisa objektile kandnud üle 100 000, märtsis pakuti summaks 250 000. Vallal puudub praeguste hindade juures raha pooleliolevate objektide lõpetamiseks.

Volikogu otsusega vabastati üksikisiku tulumaksust alla 18 aastaste õpilaste töötasu, asutuse või ametiühingu poolt soodustustingimustel antud sanatoorsed tuusikud ja juubelikingitused. Vallavalitsusele laekunud 16 soodustust taotleva elaniku avaldusest leiti olevat võimalik rahuldada 11 ning II kvartalis ei pea tulumaksu maksma Valtust Peeter Bortnik, Heino Tähtla, Tiit Olju, Erik Laurimaa.

Maaküsimustest oli muidugi põhiline maade ajutine eraldamine. Kehtna sovhoosi maast arvati maha 33, Valtu POÜlt 15 ja Lokuta ettevõtete liidu maast 2 talupidaja maad. Valtu vastsed talupidajad on Hilda Pohla, Kalle Salumäe, Jaan Randjärv, Risto Haas, Arvo Laurimaa, Mati Heinmaa, Aare Hindremäe, Ilmar Niinemets, Koidu Leinberg, Toomas Massov, Heiko Miilen, Aalus Linamäe, Sulev Laurimaa, Rein Nipernaado, Riho Miilen. Kõigil vastseil maakasutajail tuleb sõlmida vallavanemaga kahepoolne leping.

Maakomisjoni liikmete hulka lülitati täiendavalt Eevi Mahoni. Komisjoni esimeheks kinnitati Märt Riisenberg ning sekretäriks Ene Sulg.

Lähitulevikus muutub väga tähtsaks põllumajanduse reformikomisjonide töö. Valla territooriumile tuleb neid 3. Valtu komisjoni kinnitati volikogu poolt Herman Nõupuu, Kalju Rahu ja Heik Past.

Õnnitleme juubilare!

Mis küll hoiab noorust hinges
vael ka siis, kui hall on juus?
See, et elu suures ringis
igal sammul kõik on uus.

80	
HELENE LILLEOKS	16. mai
SALME LAURIMAA	30. mai
75	
KAAREL KÕRTSINI	30. aprill
70	
JOHANNES LINAMÄGI	6. mai
65	
VIRVE RINALDO	22. aprill
55	
HARRI TENDAL	10. aprill
AVO ROOSAAR	8. mai
AINO NURMSALU	17. mai
50	
MIROSLAVA BORTNIKOVA	4. mai

August Isaku sõjamälestused aastast 1918

(Algus Valtu
lehes nr. 51/52
1991)

Märtsikuus oli küll Brestis rahuleping sõlmitud, aga Trotski on vist Baltimaad ära unustanud ja sakslane marssis sisse. Ja võimutses siin suve läbi. Septembrikuul, kui saksa armee oli liitlaste poolt ära nõrgestatud, algas ka nende ärakolimine Eestimaalt.

Samal ajal alustasid ka venelased Eesti pinnale marssimist. Ja Eestis hakati mehi mobiliseerima nende vasta. Nende hulka kuulusin ka mina. Tallinna patareis võeti vastu teenistusse, väeossa ilmumine aga viibis. Läksin kodunt leivakotti tooma ja tõin üsna mitu kuud.

Märtsikuus 1919. a. oli keegi hea sõber minu kohta krõbeda kirja saatnud ja tuldigi mind areteerima. Kohalik miilits Joh. Elvei oli omale kaasa võtnud Kraa Hansu ja Reinomägi Karla, nendega algaski sõit Rapla poole.

Nüüd läks tapi korras vallamajast vallamajja kuni Tallinna välja. Tallinnas toimetati mind endise Dvinski polgu kasarmusse (Sõjaväe surnuaia juures). Seia oli ka teisi selliseid isikuid ennem koondatud.

Paar päeva ennem lihavõtte pühi oli minek rongile ja sõit Narva poole algas. Peatus oli Vai-

vara jaamas. Siin asus 1. diviisi juht Tõnison oma staabiga. Pühad möödusid minul siin. Nii mitugi löödi siin mättasse ja mõnigi laip jäi niisama lindude nokkida, kui mina ära läksin.

Mind saadeti 1. polku, milline asus Peteristil. Jäin polgu staapi vahi alla. Kui Asutav Kogu 23. apr. kokku astus, selleks puhuks lubati amnestia kõigile nendele, kes on selleks ajaks jõudnud väeossa. Ka minu kohta oli see maksev. Mai kuus sain vahi alt vabaks ja jälle sinel selga. Nüüd mitte hall, vaid must. Ja jällegi mundrikandja aasta eraelus viibimise järele.

Staabi komentant soovitas minule jääda tema komandosse. Nõustusin sellega, ja olingi 1. polgu komentandi komandos kuni sõja lõpuni.

Lahingud käisid Narva ümbruses ja varsti olid venelased Eestist välja löödud. Sõjamehi oli siin poolel mitmesuguseid. Asusime Narva jõesuhu korterisse, eluasemeks oli ühe sakslase suvila. Liin oli juba teinepool jõge. Siin olime kuni 15. juunini. Läksime siis Narva ja rongi peale. Vagunitest tulime välja Lätimaal Võnnus. Vastaseks oli siin Landesveer — sakslane. Ka see hakkas Riia poole varvast laskma. 23. juunil olime Segevaldi (Siguldi) jaamas. Vanas lossi hoovis pidi olema jaanilaupäeva õhtul eestlaste-lätlaste ühine jaanituli meie pasunakoori saatel. Jaanilaupäeval tuli aga teade, et orkester peab Riiga minema Inglise delegatsiooni vastu võtma. Ühine jaaniõhtu toimus siiski. Delegatsioon oli seia sõit Landesveri päästmiseks ja tõesti tehtigi Rahu. Meil tuli jällegi Narva tagasi sõita, siin rindel käis sõda edasi. Augustikuus asus Judenitš Krasnaja Karkasse, et Petrogradi ära võtta. Meie staap asus Luuga jõe taha Koskolova külasse.

Olime nõnda kaua siin, kui Judenitš Krasnaja Karka all puruks löödi ja varvast lasi. Septembrikuus läksime Narva. Peatusime siin vähe aega, hiljem läksime jõe kallast mööda ülesse 15 km. Jäime peatuma Mustjõe külasse. Vaenlane surus kõvasti peale, ei olnud vahet ööl ega päeval, tagus oma sarabnellidega majad enamasti kõik läbi. Need olid ka viimased pingutused enne rahuläbirääkimiste algust.

Judenitši väeosa riismed olid üle Narva jõe löödud, asusid meie lähedal metsa all. On juba jaanuarikuu ja need vaesed ikkagi palatites metsa all, toiduks 500 grammi kuiva jahu mehele päevas. Appi tuli siin plekiline soetõbi. See levis siit üsna ruttu laiali ja suigutas paljuid igavesele unele.

Ka minule kleepis see taud külge. Põdesin Tartus kaks kuud. Seal kuu kodust puhkust ja jälle Narva poole tagasi.

Nüüd oligi asi niikaugule edenend, et relvade täristamisel oli lõpp tehtud ja algaski väeosade laialisaatmine. 20. aprillil sain vabastamise paberid kätte. Seega raputasin nüüd teist korda maha sõjamehe mundri.

25. aprillil 1920

VALTU LEHT

Toimetaja AARE HINDREMÄE

Toimetus: EE3500 Rapla. Tel. 62 745

Trükiarv 450. Maht 1 trükipoogen. Hind 3 rbl.

Tellimise nr. 1278. Rapla Trükikoda, Kalda 2.